

جنگل و ارتباط آن با حفاظت اکوتوریسم و صنعت گردشگری

سارا بنی نعیمه^{*۱}، میثم مهری چروده^۲

^{۱*} کارشناس ارشد منابع طبیعی علوم و صنایع چوب و کاغذ - مدیر عامل شرکت نمای پدیده شفق
^۲ کارشناس ارشد اقلیم شناسی در برنامه ریزی محیطی - کارشناس ارشد سازمان آب و برق خوزستان
*^۱mehri1334@gmail.com

چکیده

ایران با آن که در جوار منطقه پرفشار حاره قرار دارد انتظار می‌رود دارای اقلیم خشک و مجموعه گسترده‌ای از منابع طبیعی و فرهنگی با ارزش، داشته‌های طبیعت گردی و اکوتوریسم ایران را تشکیل می‌دهند که متأسفانه بسیاری از آنها پراکنده و ثبت نشده است و مستندات نظیر گزارش، عکس و فیلم‌های قابل ارائه و استاندارد درباره آنها کم است. بررسی جغرافیای طبیعی ایران و همچنین امکان سنجی هر کدام از جاذبه‌های اکوتوریستی قابل سرمایه‌گذاری در کشور، حاکی از آن است که اکوتوریسم در ایران یک منبع اقتصادی کم نظیر و بسیار مستعد اما متأسفانه رها شده به حال خود است.

نیمه خشک و چشم اندازهای زیستی ناشی از این پدیده باشد، اما مجموعه‌ای از چین خوردگیهای دوران های اول ، دوم و سوم زمین شناسی موجب شده است تا یکی از بلندترین فلات‌های دنیا باشد. دو رشته کوه مرتفع و وسیع البرز و زاگرس با دارا بودن بیش از ۳۰ قله مرتفع‌تر از بلندترین قله‌های اروپا و آمریکا در دل یک منطقه خشک و بیابانی مجموعه‌ای از چشم‌اندازهای کوهستانی و جنگلی با شرایط اقلیمی معتدل و حتی همراه با یخچال‌های دائمی ایجاد کرده‌اند. این تنوع جغرافیایی علاوه بر فراهم کردن شرایط مناسب برای زیست گونه‌های متفاوت گیاهی و جانوری موجب تنوع فرهنگی و قومی، آداب و سنن، زبان، موسیقی، پوشاک و نحوه زیست در بین مردمان این دیار نیز شده است.

کلید واژه ها: اکوتوریسم جنگل، محافظت جنگل، اکوسیستم پایدار

ایران یکی از پنج کشور بهره‌مند از تنوع زیستی کامل (داشتن چهار فصل و زیست‌گونه‌های اصلی گیاهی و جانوری) و جاذبه‌های طبیعت گردی به شمار می‌آید. افزون بر این وجود بزرگترین دریاچه جهان در شمال کشور، خط ساحلی ۱۲۰۰ کیلومتری با خلیج فارس، وجود ۵۰ دریاچه در داخل کشور که از میان آنها ۱۸ دریاچه در شمار دریاچه‌های کنوانسیون بین‌المللی رامسر قرار دارند و نیز دریاچه ارومیه به عنوان یکی از ۵۹ ذخایر زیستی کره زمین شناخته شده است.

وجود بازمانده‌های جنگل‌های هیرکانی در شمال غرب مازندران که مربوط به ۱۰۰۰۰ سال پیش است، بیابانها و کویرهای ایران با مناظر بدیع، وهم‌انگیز و بی‌همتا مانند کلوته‌ها در حاشیه غربی بیابان لوت که به بزرگترین شهر کلوخی جهان مشهور است، تالاب‌های بین‌المللی (مانند شبه جزیره میانکاله و خلیج گرگان، دریاچه پریشان در فارس و ...) غارها، آبشارها، چشمه‌های آب معدنی، روستاهایی با جاذبه‌های طبیعت گردی ویژه مانند کندوان، ماسوله و روستای سرآقا سید (در چهارمحال بختیاری) و بالاخره مردم‌شناسی ایران، اقوام گوناگون با فرهنگ‌های خاص شعر و موسیقی، آداب و سنن و ... کوچ نشینان و جوامع ایلی همه و همه از جاذبه‌ها و ظرفیت‌های بی نظیر طبیعت گردی (اکوتوریسم) ایران و برخی از آنها از قطب‌های بین‌المللی اکوتوریسم در جهان، به شمار می‌روند.

اکوتوریسم

اکوتوریسم یکی از مهمترین فعالیتهای اقتصادی در نقاط مختلف جهان می باشد. اکوتوریسم فرصت بسیار مناسبی در اختیار بازدیدکنندگان قرار می دهد تا نسبت به اهمیت حفظ فرهنگ ها و چگونگی محافظت از فرهنگهای محلی و طبیعت آگاه شوند.

این شرایط برای جوامع محلی و روستاها و نواحی دور دست طبیعی درآمد خوبی ایجاد می کند. شهرت اکوتوریسم در این است که ابزار مناسبی برای محافظت از نواحی محسوب می شود. اجرا و توسعه اکوتوریسم نتایجی را به دنبال دارد: اهمیت نواحی حفاظت شده و اکوسیستم ها را افزایش داده و ارزش اقتصادی آنها را بالا می برد- برای نواحی حفاظت شده درآمد مستقیم ایجاد می کند- منجر به ایجاد تشکیلات منسجم برای پایش از نواحی محافظت شده در سطح جوامع محلی، ملی و بین المللی می شود- باعث ارتقاء فرهنگ استفاده پایدار از منابع طبیعی شده و منجر به کاهش تهدیدات جوامع زیستی می شود. این نواحی قابلیت بالایی برای تحقق سودبخشی اکوتوریسم به افراد محلی دارد. در حالی که در نواحی با بازدیدکنندگان کمتر این قابلیت وجود ندارد.

در دیگر اشکال توریسم عوامل مهم دیگری نقش دارد. فرآیند برنامه ریزی اکوتوریسم شاخص بسیار مهمی برای این قابلیتهای اکوتوریسم و استراتژی بسیار قوی برای محافظت از نواحی می باشد. اکوتوریسم، مفهوم نسبتاً جدیدی است که هنوز هم اغلب، درست درک نشده و صحیح به کار نمی رود. واژه اکوتوریسم، نخستین بار در دهه ۱۹۸۰ به کار رفت و این تعریف جامع، معتبر و کوتاه تقریباً توسط همگان پذیرفته شده و نخستین بار در دهه ۱۹۸۰ وارد ادبیات توریسم شد. اولین تعریف جامع، کوتاه و معتبر توسط انجمن بین المللی اکوتوریسم در سال ۱۹۹۰ ارائه شد: سفر مسئولانه به مناطق طبیعی به منظور حفظ محیط زیست و بهبود اوضاع اقتصادی جوامع محلی. همزمان با کسب آگاهی و تجربه بیشتر، نیاز به یک تعریف جامع و کامل نیز افزایش یافت. جدیدترین و کاملترین تعریف توسط Marth Honey 1999 ارائه شد: اکوتوریسم، سفر به مناطق حساس، بکر، سالم و معمولاً حفاظت شده می باشد. اکوتوریسم برای گردشگر، یک سفر آموزنده می باشد، که درآمد آن صرف حفاظت محل شده و مستقیماً در رشد و توسعه اقتصادی و تقویت سیاسی جوامع محلی تأثیر گذاشته و موجب تکریم فرهنگهای گوناگون و حقوق بشر می گردد. بر اساس موافقت سازمانهای مرتبط با اکوتوریسم (سازمانهای فعال در زمینه حفظ طبیعت) تعریف ارائه شده در سال ۱۹۹۶ توسط اتحادیه حفاظت از زمین پذیرفته شده است: اکوتوریسم، سفری مسئولانه و بازدید از مناطق طبیعی به منظور برخورداری و احترام به طبیعت با هر

گونه ویژگی تاریخی و یا فرهنگی جدید مربوط به آن که به حفظ منطقه کمک کرده و کمترین تأثیر منفی را داشته و از لحاظ اجتماعی-اقتصادی، برای ساکنین منطقه سودآور باشد. حفاظت از محیط زیست، اکوتوریسم را به یک نوع از گردشگری تبدیل کرده که از مشارکت کنندگان می خواهد تا حد امکان با در نظر داشتن اهداف حفاظتی، به مدیریت مناطق حفاظت شده توجه کنند. اکوتوریسم بهترین روشی است که می تواند برای منطقه و ساکنین آن مفید بوده و منجر به حفاظت از طبیعت شود. استفاده از منابع طبیعی به عنوان جاذبه های گردشگری و بدون آسیب رساندن به آن، مقوله ای ایده آل در راستای توسعه پایدار است.

شیوه فعالیت اکوتوریسم

در تعریف اکوتوریسم، اهداف حفظ محیط زیست کاملاً لحاظ شده است. ضمن اینکه در نظر گرفتن مشارکت جوامع محلی و توسعه اقتصادی می تواند برای توسعه مهم بوده و مشارکین می توانند مجری طرح و برنامه اکوتوریسم باشند. راههای زیادی وجود دارد که می توان از آن برای حفاظت از محیط زیست استفاده نمود، از جمله: اول اینکه: اکوتوریسم می تواند برای مناطق تحت حفاظت منبع درآمد خوبی باشد. دوم اینکه: اکوتوریسم می تواند در جوامع محلی و نواحی حفاظت شده پیرامون آن اشتغال زایی نموده و در این نواحی انگیزه اقتصادی ایجاد کند. سوم اینکه: اکوتوریسم می تواند از نظر زیست محیطی بازدیدکنندگان را آموزش دهد. چهارم اینکه: اکوتوریسم می تواند دلیلی برای حفاظت محیط زیست بوده و منطقه حفاظت شده بیشتر تحت حمایت قرار گیرد. به طور کلی هدف برنامه های اکوتوریسم محدود نمودن و به حداقل رساندن تأثیرات منفی گردشگری طبیعی است. در اکوتوریسم معیارهایی وجود دارند که باید در نظر گرفته شوند. این معیارها در واقع خط مشی هایی هستند که بر اساس آنها می خواهیم بدانیم آیا گردشگری طبیعی را می توان معادل اکوتوریسم در نظر گرفت یا خیر، البته قضاوت در مورد اینکه گردشگری طبیعی، اکوتوریسم محسوب می شود یا خیر، کار آسانی نیست. طراحان محیط زیست و مدیران اجرایی زمانی می توانند به اهداف بلند مدت خود برسند که برای اجرایی کردن تمامی معیارهای اکوتوریسم تلاش و به معنای واقعی، آن را رعایت نمایند. البته باید گفت برای اجرایی کردن تمامی این معیارها در شرایط فعلی مشکلاتی وجود دارد. عملاً اجرای خط مشی های اکوتوریسم کار بسیار پیچیده و مشکلی است. اگر این کار به خوبی انجام شود، فواید برگشتی آن بسیار شگفت انگیز خواهد بود. معیارهای اکوتوریسم هر مکان خاصی را باید در همان مکان جستجو کرد و به همین منظور باید شرایط خاص منطقه و اهدافی را که برای حفاظت از آن محیط داریم در نظر بگیریم و سپس گردشگری را انجام داده و آنگاه اکوتوریسم نامگذاری کنیم. از آنجا که مدیران و طراحان اکوتوریسم به دنبال تأثیرات گردشگری عملی از بالقوه به بالفعل هستند، باید نقش و اهداف نواحی حفاظت شده و تأثیرات منفی گردشگری را مد نظر داشته باشند، چون از نظر حفاظتی بسیار مهم است. گردشگری ممکن است موجب لگدمال شدن و از بین رفتن کامل پوشش گیاهی یک منطقه شود، به همین دلیل جهت حفاظت، نیاز به محیط بانان بیشتری می باشد. به کارگیری تعداد بیشتری از محیط بان باید با رویکرد حفاظت از کل منطقه انجام گیرد نه اینکه فقط از پوشش گیاهی منطقه حفاظت کنند. نتیجه اینکه اکوتوریسم بر اساس شرایط هر منطقه حفاظت شده تعریف می شود. مناطق حفاظت شده خصوصی و محیط های بیولوژیکی بین المللی اصولاً جزو واحدهای حفاظتی در نظر گرفته می شوند و بهترین مناطق برای ایجاد اکوتوریسم هستند. ساختارهای مدیریتی و قانونی این مناطق توانایی دستیابی به فواید و به حداقل رساندن هزینه اکوتوریسم را دارند.

صنعت گردشگری و اکوتوریسم

افزایش تقاضای گردشگری طبیعی موجب شده که مدیران مناطق حفاظت شده به توریسم مبتنی بر حفاظت یا توریسمی که بر اساس حفاظت از محیط صورت می گیرد، بیشتر توجه نماید. مسافرین یا گردشگران، نیروهایی هستند که اکوتوریسم را به سمت تکامل و رشد سوق می دهند. بر اساس آمار ارائه شده سازمان توریسم جهانی، در سال ۲۰۰۱ توریسم در سراسر دنیا تقریباً ۷/۴ درصد در سال ۲۰۰۰ افزایش داشته است که بیشترین رشد را در یک دهه گذشته نشان می دهد و نسبت به سال ۱۹۹۹ تقریباً دو برابر شده است. در سال ۲۰۰۰ بیش از ۶۹۸ میلیون نفر به کشورهای مختلف سفر کردند و درآمدی بالغ بر ۴۷۶ میلیارد دلار آمریکا ایجاد کرده است، که در سال ۲۰۰۰ نسبت به سال گذشته ۴/۵ درصد رشد داشته است. صنعت گردشگری و مسافرت حدوداً ۲۰۰ میلیون شغل در سراسر دنیا ایجاد کرده است. به طور متوسط از هر ۱۲/۴ شغل یک شغل متعلق به این صنعت است. تغییر

سلیقه توریست ها موجب شده است که صنعت توریسم، رویکرد مسافرت به مکانهای سرسبز را در پیش بگیرد و این عامل باعث ترغیب و رشد اکوتوریسم شده است. گردشگران به دنبال مکانها و بازارهای جدید تجاری و به دنبال فرصتی هستند تا از این راه به مدیریت منابع طبیعی کمک کنند. بسیاری از شرکتهای مسافرتی با شرایط تغییر یافته بازار توریسم هماهنگ شده و بعضی از شرکتهای تورهایی ساحلی را کاهش داده و بیشتر به دنبال سفر به نقاط بکر و دست نخورده هستند. شرکتهای جدید نیز سعی دارند سفر به مناطق طبیعی را برنامه ریزی کنند. تقاضای مردم جهت سفر و بازدید به مناطق طبیعی منجر به تغییر رویکرد در صنعت توریسم شده است. از واژه اکوتوریسم، برداشت منطقی صورت نگرفته است و اگر بخواهیم درک درستی از آن داشته باشیم، در واقع اکوتوریسم راهکار حفاظتی مهمی برای دستیابی به توسعه پایدار است (توسعه پایدار = توسعه ای که نیازهای فعلی بشر را با در نظر گرفتن نیاز نسلهای آینده و بدون کاهش توانایی تولید آینده برآورد نماید). بسیاری از کلمات و اصطلاحات مرتبط با اکوتوریسم بعضاً به طور اشتباه به جای اکوتوریسم به کار برده می شود از جمله: گردشگری طبیعی - گردشگری طبیعی پایدار - گردش علمی یا گردش های تحقیقاتی - گردشگری های میراث فرهنگی و قومی - گردشگری پایدار سبز.

سهامداران محلی و اکوتوریسم

طی دو دهه گذشته با وجود رکود اقتصادی بسیاری از کشورهای در حال توسعه، افزایش جمعیت را تجربه کردند. این کشورها جهت تأمین نیازهای اقتصادی روزمره و پرداخت بدهی های خارجی خود اغلب مجبور به نابود کردن مداوم منابع طبیعی شدند.

چنین فعالیتی منجر به رقابت و درگیری افراد زیادی در بهره برداری از منابع طبیعی، شده است. لذا افراد زیادی که زندگی و درآمدشان وابسته و متکی به منابع طبیعی مناطق حفاظت شده بود، نابود شده و بسیاری از مشاغل درآمدزای متکی به آن از بین رفتند. در اغلب کشورها، مناطق حفاظت شده، آخرین قطعه زمین های مهمی هستند که هنوز ذخایر قابل توجهی از گونه های گیاهی و جانوری، آب و هوای پاک و سایر خدمات اکولوژیکی را دارا هستند؛ ضمن اینکه مناطق حفاظت شده، روز به روز برای کشاورزان معدن کاران، چوب برها و سایر کسانی که برای بقاء تلاش می کنند، جاذبه بیشتری پیدا می کند. توسعه اقتصادی، این مناطق را تحت تأثیر قرار داده و اوضاع رادر این مناطق هم در مقیاس محلی یا کشوری و هم در مقیاس جهانی ارتقاء داده است. بنابراین اکوتوریسم، به طور بالقوه می تواند ملاحظات حفاظتی و اقتصادی را با هم درآمیزد. به دلیل همین رقابت بر سر منابع، حفاظت کنندگان متوجه شدند که شرایط و اوضاع اقتصادی جوامع محلی باید به طور توأم و در کنار هم برای راهکارهای حفاظتی در نظر گرفته شود. در اغلب موارد ساکنین محلی برای حفظ و مدیریت منابع طبیعی پایدار به انگیزه های مالی نیاز دارند. شرایط اقتصادی و سیاسی اغلب باعث محدودیت انتخاب و افزایش اتکاء افراد محلی به مناطق طبیعی می شود.

حفاظت کنندگان و اکوتوریسم

شرایط ویژه، منجر به گرایش جدیدی در اکوتوریسم شده است. به منظور حفاظت از محیط، مدیران مناطق حفاظت شده در اثنای کار مجبور به ارائه راهکارهای جدید حفاظتی هستند که از نظر عملی فعالیتهای حفاظتی را با رشد اقتصادی درآمیزند. چرا که این نکته کاملاً مشهود است که رویکردهای سنتی مبتنی بر حفاظت شدید، دیگر پاسخگو نبوده و نیاز به شیوه های نوینی جهت دستیابی به اهداف می باشد. در طی سال ها حفاظت کنندگان محیط های طبیعی، مناطق حفاظت شده را با همکاری و هماهنگی کمتر یا ساکنان محلی یا ساکنین اطراف این مناطق، مدیریت کرده اند. در سالهای اخیر و در بسیاری از کشورها به ویژه در مناطق در حال توسعه این شیوه شدیداً تغییر یافته و رویکردهای مربوط به حفاظت را تحت تأثیر قرار داده است.

مدیریت اکوتوریسم

یکی از گامهای اساسی در جهت ارتقای توسعه هر کشوری استفاده بهینه از کلیه امکانات و منابع آن با مدیریت علمی و استفاده از پژوهش های صاحب نظران است. اگرچه صادرات منابع نفتی و معدنی و چند قلم کالای محدود جوابگوی نیازهای گذشته و جاری ایران بوده است، ولی ضرورت توجه به بخشهای دیگر تولید درآمد و ارزآوری باتوجه به محدودیت منابع پیش گفته ضروری به نظر می رسد. یکی از این بخشها صنعت اکوتوریسم است که باتوجه به وسعت کشور و تنوع گونه ها امکان پذیر و سودآور خواهد بود.

امروزه، مدیریت اکوتوریسم در ایران باتوجه به روند روبه رشد جمعیت و کاهش منابع نفتی و اتکای کشور به اقتصاد تک محوری وابسته به نفت، نه تنها یک نیاز که یک الزام برای رشد و توسعه جامعه است. در چند دهه اخیر برنامه ریزان، مدیران و مجریان امور در سطح جهان باتوجه به فقر منابع درآمدزا، بر روی اکوتوریسم سرمایه گذاریهای کلانی انجام داده اند که این پدیده نه تنها موجب حفاظت از اکوسیستم ها و محیط طبیعی سالم برای زیست بلکه به تولید درآمد و ارزآوری قابل توجهی منجر می گردد. در کشور ما، متأسفانه به دلیل بی توجهی به قوانین و مقررات از گذشته های دور با معضلات زیست محیطی بسیاری که ناشی از پراکندگی مواد زائد و ضایعات، بهره برداریهای بی رویه و تخریب منابع طبیعی و عدم استفاده از فناوری سازگار با محیط و غیره مواجه گشته ایم.

اکوتوریسم جنگل

گسترش فرصت ها در کشورهای در حال توسعه ترقی و پیشرفت ناگهانی در توریسم طبیعی و اکوتوریسم، چالش ها و فرصتهایی را برای مدیریت جنگل به وجود آورده است. در دنیای بزرگ مشاغل، صنعت توریسم به طور مستقیم یا غیرمستقیم بیش از ۲۰۰ میلیون شغل (۱/۸ درصد شاغل موجود) را در بر می گیرد. ارزش سالیانه توریسم و مسافرت بالغ بر ۲/۴ تریلیون دلار آمریکا یا بیش از ۱۰ درصد کل درآمد ناخالص تولیدات جهانی را شامل می شود (WTTC, ۲۰۰۴). توریسم طبیعی، یک بخش از اکوتوریسم است و آن را می توان بخشی از یک صنعت بزرگ دانست. البته تعریف مشخص از اکوتوریسم طبیعی وجود ندارد. اما به طور کلی شامل فعالیت های فراگیری که بر جاذبه ها و دیدنی های طبیعی مربوط می شوند که شامل ورزش های صحرایی، شکار، ماهیگیری، قایقرانی و ... است.

جامعه اکوتوریسم بین المللی International Ecotourism Society تعریفی از اکوتوریسم دارد:

مسافرت های معینی به مناطق طبیعی که شامل مناطق حفاظت شده محیط زیستی با خصوصیات معینی از مردم مناطق روستائی قدیمی و حفظ شده هستند. با وجود پذیرش و مقبولیت عمومی، تعریف فوق برای جامعه آماری انواع اکوتوریسم (اندازه گیری و تعیین طول دوره و حضور توریست ها، هزینه ها، استخدام یا میزان کمک به تولید ناخالص ملی (Groos Domestic Product) فراهم می آورد. بیشتر توریسم طبیعی و تمرکز اکوتوریسم بر روی جنگل ها است جاذبه های توریستی (وجود لانه های زیبا و گوناگون از پرندگان بر روی تاج درختان، مناظر زیبای حیات وحش، پیاده روی در جنگل، وجود مناطق جذاب و بی نظیر در آن) بر روی میزان رشد این بخش اثر دارد و همچنین تأثیر ویژه ای بر روی سرنوشت جنگل ها و نحوه استفاده از آنها خواهد داشت.

نتیجه گیری

اکوسیستم های جنگلی ممکن است در سطوح مختلفی مورد بررسی و مطالعه قرار گیرند. پر واضح است که جنگل ممکن است در ابتدا به صورت ساده بر حسب (براساس) درختان، آن دسته از گیاهانی که به جنگل ویژگی سیمای بالای - زمین، یا شکل ظاهری (فیزیونومی) رابه آن می دهند، مورد بررسی قرار گیرند. بنابراین ما گمان می کنیم که یک جنگل راش - افرا قندی، یک جنگل نوئل - نراد، یا دیگر تیپ های جنگلی وجود دارند، برای اینکه اسم درختان غالب برای مشخص کردن اکوسیستم جنگلی به کار رفته است .

دیدگاه دیگر در نظر گرفتن روابط داخلی آشکاری است که بین درختان و دیگر ارگانیسم های واقع در جنگل وجود دارد. گیاهان علفی و درختچه ای معینی به طور معمول در جنگل های راش - افرا قندی دیده می شوند، در حالی که در جنگل های نوئل - نراد یا کاج تدا گیاهان دیگری دیده می شوند . ارتباطات درونی (همبستگی های) مشابهی ممکن است برای پرندگان ، پستانداران ، بندپایان ، خزه ها، قارچ ها و باکتریها دیده شود. بنابراین ، بخشی از اکوسیستم جنگلی، اجتماعی از گیاهان و جانوران است که با هم در یک جامعه زیستی زندگی می کنند. از این رو جامعه جنگلی، اجتماعی از گیاهان و جانوران است که با هم زندگی می کنند و یک ناحیه مشترکی را اشغال می کنند. بنابراین آن (جامعه جنگلی) یک واحد ارگانیسمی پیچیده تر از تیپ جنگلی است که سابقاً فقط بر اساس درختان تعریف شده است. یک توده جنگلی یک زیر جامعه است که از درختان در یک مجموعه (مقام) محلی تشکیل شده است و دارای یکنواختی قابل قبولی از لحاظ ترکیب گونه ای، سن، ترکیب فضایی، یا شرایطی است که آن را از توده های مجاور مجزا می سازد (Robertson-Ford، ۱۹۸۳).

دیدگاه سوم بر روی جغرافیا یا اکوسیستم های چشم اندازی تاکید می کند. این دیدگاه از لحاظ مفهومی و در عمل روی کل مجموعه اکوسیستم ها - نه اینکه بخشی از آنها - نظیر درختان یا جوامع، شکل های مختلف زمین، یا خاک متمرکز می شود، شایان توجه است که تاکید اولیه باید روی تکه های بزرگ واقعی و زنده از فضای زمین، به عبارت دیگر چشم اندازهای زمین و مناظر (چشم اندازهای) (اقیانوسی دریاچه ها، رودخانه ها، از این به بعد به عنوان بخش هایی از چشم اندازها در نظر گرفته می شوند) باشد، ما می توانیم به طور سودمندی موجودات آنها، اشکال زمین، و خاک های آنها را مطالعه کنیم در حالی که باید دانست که هر یک از آنها تنها یک قسمت از یک مجموعه کاملی است که ایفای نقش می کنند. بنابراین بیشتر تاکید ما روی اکوسیستم ها ست تا اینکه روی ارگانیسم ها و گونه های منفردی می باشد که قسمتی از این اکوسیستم ها را تشکیل می دهند.

در گذشته، توده جنگلی یا گونه ها در عرصه های منابع طبیعی نظیر جنگل داری و حیات وحش، تاکید عمده روی آنها بوده است. اگرچه، به علت ماهیت جدا نشدنی محیط زندگی بخش و موجودات زنده گوناگون آن که محیط را حمایت می کنند، ما در واقع مدیریت کننده اکوسیستم های جنگلی به صورت یکجا هستیم، ما ممکن است به طور سودمندی بخش هایی از اکوسیستم جنگلی نظیر، اتمسفر، اشکال زمین، خاک ها، جوامع جنگلی و ارگانیسم های منفرد را مورد مطالعه قرار دهیم. اگر چه، اکوسیستم های جنگلی دارای اثر متقابل حمایت کننده تاکید مفهومی ما علیرغم پیچیدگی غیر قابل قبول است.

جاذبه های طبیعت گردی و آثار اکوتوریستی ایران، اعم از شناخته شده و ناشناخته، فراوان است و مجال پرداختن به آن در این مجمل نیست. کار بزرگ است و همت اندک، باشد تا بتوانیم با ثبت آنها و ساختن مستندات از پدیده های بی نظیر و جاذبه های طبیعت گردی و اکوتوریسمی ایران، گاهی هر چند کوتاه در راستای توسعه پایدار کشورمان بر می داریم.

تشکر و قدر دانی

از سازمان آب و برق خوزستان واحد آب معاونت مطالعات پایه و منابع آب و دفتر تحقیقات و استانداردهای شبکه های آبیاری و زهکشی و دانشکده کشاورزی و منابع طبیعی واحد کرج تشکر و قدر دانی می گردد.

منابع

- 1- احمدی، ح 1375.؛ سیاست گذاری حفظ و احیاء منابع طبیعی کشور. سرمقاله، مجله. منابع طبیعی ایران، شماره 49
- 2 -جزیرهای، م . 1380. جنگل کاری در خشک بوم، انتشارات دا نشگاه تهران.
- 3 -حسین زاده، ج 1379.؛ بررسی عوامل اکولوژیکی موثر بر پراکنش جنس بادام در استان ایلام. گزارش نهایی طرح تحقیقاتی. انتشارات مؤسسه تحقیقات جنگلها و مراتع کشور.
- 4 -خاک دامن، ح 1378.؛ تعیین الگوی جنگل کاری در مناطق خشک، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه گرگان.
- 5 -دهدار درگاهی، م 1377.؛ آمایش سرزمین حوضه های جنگلی ارسباران، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران، دانشکده منابع طبیعی.
- 6 -شرکت سهامی آب منطقه غرب، 1372؛ طرح آبخیزداری سراب دره شهر، گزارش های جنگلداری، خاکشناسی و هواشناسی.
- 7-طهماسبی، م 1379.؛ بررسی عوامل موثر بر پراکنش پسته وحشی در استان ایلام، گزارش نهایی طرح تحقیقاتی، انتشارات مؤسسه تحقیقات جنگلها و مراتع کشور.
- 8 -مخدوم، م 1372.؛ شالوده آمایش سرزمین، انتشارات دانشگاه تهران.
- 9 -مخدوم، م 1373.؛ محیط زیست و توسعه پایدار، فصلنامه شریف، سال چهاردهم، شماره. 15-18 ص 22
- 10-مرتضوی جهرمی، س 1373.؛ معرفی گونه های سازگار اکالیپتوس در مناطق غربی استان فارس، گزارش نهایی طرح تحقیقاتی، انتشارات مؤسسه تحقیقات جنگلها و مراتع کشور.
- 11-مصدق، ا 1378؛ جنگلکاری و نهالستانهای جنگلی، چاپ دوم، انتشارات دانشگاه تهران.
- 12-معروفی، حسین 1375.؛ آزمایش پیشاهنگ گونه های درختی در شرایط دیم سنج، گزارش نهایی طرح تحقیقاتی. انتشارات مؤسسه تحقیقات جنگل ها و مراتع کشور.
- 13 -منصور سمایی، ا 1380.؛ فرآیند آمایش سرزمین جهت انتخاب گونه در جنگلکاری، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران
- 14-نجفی فر، ع و همکاران 1381.؛ مدل ارزیابی توان اکولوژیک در جنگل های زاگرس با کاربری جنگل، پژوهش و سازندگی، شماره 59، س 39
- 15-نصر، س 1369.؛ نقش آمایش سرزمین برای جنگلکاری در حوضه سد لتیان، پایان نامه کارشناسی ارشد، دا نشگاه تهران.
- 16 - هدایتی، م 1380.؛ سیر تحول جنگل کاری در ایران، مجله جنگل و مرتع، شماره 52
- 17 -همتی، ا 1376.؛ نتایج آزمایشهای سازگاری گونه های درختی و درختچه ای در شرایط دیم استان لرستان، گزارش نهایی طرح تحقیقاتی، انتشارات مؤسسه تحقیقات جنگلها و مراتع کشور.

18 - Ffoliot P.F and Brook K.N. and Gregresen H.M. and Lundgren A.L.1995; Evaluation of afforestation in arid lands. Dry land forestry. 32:217-43.

19 - Iqbal SM. 1986; Afforestation of arid semiarid in Pakistan. Pakistan Forest Institute, Peshawar. 154-26.

20 - Kaul R.N. 1970; Afforestation in arid lands. Junk N.V. Publishers, The Netherlands. 235-48.

21 - Sapru K.P. 1987; Environment management in India, Ashish Pub, House, VOI, New Delhi. 218-17.

22 - Sjöholm, H. and Rynders M.I. and Ffoliot P.F. 1989. Arid zone forestry, A guide for field technicians. FAO, Rome. 143-52